

**Силабус навчальної дисципліни
«СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС.
СОЛЬНИЙ СПІВ»
(народний)**

**Освітній ступінь «Бакалавр»
Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма
«СПІВ»**

Рік навчання: I, II, III, IV

Семестр: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Кількість кредитів: 24

Мова викладання: українська

Керівник курсу ОК 15 «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний)

Коротя-Ковальська Валентина Павлівна, народна артистка України, професорка кафедри «Мистецтво співу».

Викладачі дисципліни:

Коротя-Ковальська Валентина Павлівна, народна артистка України, професорка кафедри «Мистецтво співу».

Придїус Людмила Олексіївна, заслужена артистка України, доцентка кафедри «Мистецтво співу».

Контактна інформація: kkoval'ska.vp@gmail.com
ljudmila.prydyus@gmail.com

Прореквізити і пост реквізити дисципліни

• **Прореквізити дисципліни:**

Вивчення сольного співу на рівні середньої спеціалізованої музичної освіти, або на рівні спеціалізованої професійної освіти освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста / фахового молодшого бакалавра зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Вивчення дисципліни з 1 семестру.

Початок вивчення дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» співпадає з дисциплінами:

ОК 16. Історія вокального мистецтва.

ОК 19. Охорона та гігієна голосу.

Паралельне вивчення дисциплін:

ОК 23. Сценічна мова.

ОК 24. Майстерність актора.

• **Постреквізити дисципліни:**

ОК 25. Дипломна робота.

ОК 26. Клас вокального ансамблю (народний).

ОК 30. Методика викладання фахових дисциплін (спів).

ОК 31. Методика і практика роботи з вокальним ансамблем.

ОК 32. Методико-виконавський аналіз педагогічного репертуару.

ОК 33. Педагогічна практика.

ОК 34. Концертно-виконавська практика.

Призначення освітнього компоненту

Дисципліна «Спеціальний клас. Сольний спів» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «СПІВ» і належить до Циклу фахової професійної підготовки здобувачів

вищої освіти.

Призначення дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний): засвоєння здобувачами вищої освіти практичних навичок співу в народній манері; вивчення теоретичних основ постановки народного голосу; оволодіння прийомами вокальної техніки; опанування стилями народного пісенного виконавства, знаннями традицій регіонів; опанування методиками викладання основ сольного народного співу; вдосконалення виконавської майстерності; виховання музичного смаку, виконавської культури; розвиток музичного інтонування; знайомство з творчістю видатних виконавців.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Спів», вивчення навчальної дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний) повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння голосом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4
Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.	ПРН 5
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських інтерпретацій.	ПРН 8
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12

Відповідно до освітньо-професійної програми «СПІВ», вивчення дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний) сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Здатність працювати автономно.

ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Загальні компетентності викладача мистецької школи (за професійним стандартом «Викладач мистецької школи»):

ЗК 1. Здатність забезпечувати індивідуальний підхід до учнів.

ЗК 4. Здатність працювати індивідуально та в команді.

ЗК 6. Здатність застосовувати у діяльності професійну термінологію.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

- СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.
- СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
- СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
- СК 10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем і концепцій.
- СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.
- СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
- СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
- СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, диригентської, педагогічної діяльності.
- СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Вивчення дисципліни «**Спеціальний клас. Сольний спів**» (народний) формує у здобувачів освіти такі професійні компетентності (відповідно до професійного стандарту «Викладач мистецької школи»):

Трудова функція А	Професійні компетентності	Знання	Уміння та навички
А. Організація та проведення навчання	А 1. Здатність забезпечувати досягнення результатів навчання.	А 1. 3 1. Предметна область.	А 1. У 1. Володіти фаховими навичками в обсязі необхідному для викладання.
		А 1. 3 3. Професійна Термінологія	
	А 2. Здатність забезпечувати демонстрування учнем мистецьких досягнень.	А 2. 3 1. Принципи та методики підготовки до публічних виступів.	

Мета навчальної дисципліни. Комплексна підготовка виконавців вокальної музики, яка створена для народного голосу. Виховання артиста – вокаліста сольного співу народної манери, з концертним репертуаром, який добре орієнтується в питаннях вокальної техніки, володіє методикою постановки голосу, в змозі надати педагогічну допомогу і продемонструвати необхідні вокальні прийоми. Це повинно сприяти підвищенню виконавського рівня професійних народних колективів та збереженню народнопісенної спадщини.

Практична спрямованість

Вивчення освітнього компоненту спрямоване на майбутню професійну діяльність здобувача освіти – на комплексне формування вокаліста-виконавця (постановка народного голосу; оволодіння прийомами вокальної техніки; опанування стилями народного пісенного виконавства; знання виконавських традицій регіонів, знайомство з творчістю видатних виконавців) та викладача мистецької школи з народного співу (опанування методиками викладання основ сольного народного співу; вдосконалення виконавської майстерності; виховання музичного смаку і виконавської культури)), на опанування сучасними **навичками soft skills**: навичками самоорганізації; презентаційними навичками; здатністю оволодівати сучасною інформацією; навичкою використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Зміст і структура освітнього компоненту

Структура дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» враховує поетапне опанування здобувачами освіти необхідними знаннями і навичками сольного співу з поступовим

ускладненням матеріалу і виконавських вимог. Викладання дисципліни відбувається на індивідуальних заняттях.

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Всього годин	Аудиторні індивідуальні заняття	Самостійна робота здобувача
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Народна манера співу в сучасному вокальному мистецтві.			
Тема 1. Призначення, мета і завдання дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний).	3	2	1
Тема 2. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	3	2	1
Тема 3. Особливості народної манери співу.	12	8	4
Тема 4. Класифікація народних голосів.	12	8	4
Разом за змістовим модулем 1:	30	20	10
Змістовий модуль 2. Недоліки в звучанні народного голосу та їх усунення. Розспівування.			
Тема 5. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	12	8	4
Тема 6. Різновиди звучання співацького голосу.	14	10	4
Тема 7. Мета і значення розспівування.	14	10	4
Разом за змістовим модулем 2:	40	28	12
Разом за модулем 1:	70	48	22
Модуль 2.			
Змістовий модуль 3. Виконавські критерії у мистецтві народного співу.			
Тема 8. Виконавські критерії у народному співі.	15	10	5
Тема 9. Розвиток художньо-образного мислення як основа засвоєння співацьких критеріїв.	17	12	5
Тема 10. Майстерність співу без супроводу музичного інструменту.	17	12	5
Разом за змістовим модулем 3:	49	34	15
Змістовий модуль 4. Нервова система та опора дихання.			
Тема 11. Опора в співі.	15	10	5
Тема 12. Типи дихання.	15	10	5
Тема 13. Участь вищої нервової діяльності в управління процесом голосоутворення.	15	10	5
Разом за змістовим модулем 4.	45	30	15
Разом за модулем 2:	94	64	30
Модуль 3.			
Змістовий модуль 5. Професійні характеристики голосу.			
Тема 14. Основні професійні характеристики голосу.	12	8	4
Тема 15. Тембр голосу.	12	8	4
Тема 16. Динаміка звучання голосу. Поняття сили голосу.	14	10	4
Тема 17. Летючість голосу.	14	10	4
Тема 18. Діапазон голосу.	16	12	4

Тема 19. Регістрова рівність голосу.	12	8	4
Тема 20. Рівність голосних.	12	8	4
Разом за змістовим модулем 5:	92	64	28
Разом за модулем 3:	92	64	28
Модуль 4.			
Змістовий модуль 6. Фонація звуку.			
Тема 21. Фонація. Атака звуку.	12	8	4
Тема 22. Види атаки.	12	8	4
Тема 23. Опрацювання атаки звуку.	10	6	4
Разом за змістовим модулем 6:	34	22	12
Змістовий модуль 7. Регістри голосу.			
Тема 24. Поняття згладжування, змішування регістрів голосу.	14	10	4
Тема 25. Опанування повільного переходу з нижнього (середнього) регістру голосу у верхній.	14	10	4
Тема 26. Робота над досягненням регістрової рівності голосу.	14	10	4
Тема 27. Вправи для самостійної роботи над рівністю голосу.	16	12	4
Разом за змістовим модулем 7:	58	42	16
Разом за модулем 4:	92	64	28
Модуль 5.			
Змістовий модуль 8. Формування професійних якостей голосу.			
Тема 28. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	12	8	4
Тема 29. Головні резонатори у народному співі.	14	10	4
Тема 30. Грудні резонатори у народному співі. Змішане (мікстове звучання).	14	10	4
Тема 31. Тембральні характеристики голосу.	12	8	4
Тема 32. Недоліки тембру та їх усунення.	12	8	4
Тема 33. Вправи для самостійної роботи над покращенням тембральних фарб.	14	10	4
Тема 34. Виправлення недоліків звучання.	14	10	4
Разом за змістовим модулем 8:	92	64	28
Разом за модулем 5:	92	64	28
Модуль 6.			
Змістовий модуль 9. Прийоми звуковедення.			
Тема 35. Прийом legato.	15	10	5
Тема 36. Прийом staccato.	17	12	5
Разом за змістовим модулем 9:	32	22	10
Змістовий модуль 10. Сценічне мовлення. Культура мови в співі.			
Тема 37. Вокально-художня сценічна мова.	17	12	5
Тема 38. Опрацювання музично-вокального читання.	15	10	5

Тема 39. Дикція співака.	15	10	5
Тема 40. Виправлення мовних недоліків.	15	10	5
Разом за змістовим модулем 10:	62	42	20
Разом за модулем 6:	94	64	30
Модуль 7.			
Змістовий модуль 11. Вокальне інтонування.			
Тема 41. Музично-вокальний слух.	14	10	4
Тема 42. Звуковисотне та емоційне інтонування.	14	10	4
Тема 43. Ладове інтонування.	14	10	4
Разом за змістовим модулем 11:	42	30	12
Змістовий модуль 12. Кантілена – основа співу.			
Тема 44. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	12	8	4
Тема 45. Вправи на вироблення кантілени.	12	8	4
Разом за змістовим модулем 12:	24	16	8
Змістовий модуль 13. Засоби виразності в співі.			
Тема 46. Штрихи як засіб виразності в співі.	14	10	4
Тема 47. Філірування звуку.	12	8	4
Разом за змістовим модулем 13:	26	18	8
Разом за модулем 7:	92	64	28
Модуль 8.			
Змістовий модуль 14. Урахування стильових особливостей при підборі репертуару.			
Тема 48. Стильові особливості українського народного співочого виконавства.	15	10	5
Тема 49. Регіональні манери виконавства.	15	10	5
Тема 50. Добір репертуару.	15	10	5
Разом за змістовим модулем 14:	45	30	15
Змістовий модуль 15. Психотехніка та педагогічні навички вокаліста.			
Тема 51. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	15	10	5
Тема 52. Педагогічні навички.	15	10	5
Тема 53. Підготовка до іспиту.	19	14	5
Разом за змістовим модулем 15:	49	34	15
Разом за модулем 8:	94	64	30
Усього:	720	496	224

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Всього годин	Аудиторні індивідуальні заняття	Самостійна робота здобувача
Модуль I			

Змістовий модуль 1. Народна манера співу в сучасному вокальному мистецтві.			
Тема 1. Призначення, мета і завдання дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний),	3	1	2
Тема 2. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	3	1	2
Тема 3. Особливості народної манери співу.	12	2	10
Тема 4. Класифікація народних голосів.	12	2	10
Разом за змістовим модулем 1:	30	6	24
Змістовий модуль 2. Недоліки в звучанні народного голосу та їх усунення. Розспівування.			
Тема 5. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	12	2	10
Тема 6. Різновиди звучання співацького голосу.	14	4	10
Тема 7. Мета і значення розспівування.	14	4	10
Разом за змістовим модулем 2:	40	10	30
Разом за модулем 1:	70	16	54
Модуль 2.			
Змістовий модуль 3. Виконавські критерії у мистецтві народного співу.			
Тема 8. Виконавські критерії у народному співі.	15	2	13
Тема 9. Розвиток художньо-образного мислення як основа засвоєння співацьких критеріїв.	17	4	13
Тема 10. Майстерність співу без супроводу музичного інструменту.	17	4	13
Разом за змістовим модулем 3:	49	10	39
Змістовий модуль 4. Нервова система та опора дихання.			
Тема 11. Опора в співі.	15	2	13
Тема 12. Типи дихання.	15	3	12
Тема 13. Участь вищої нервової діяльності в управлінні процесом голосоутворення.	15	3	12
Разом за змістовим модулем 4.	45	8	37
Разом за модулем 2:	94	18	76
Модуль 3.			
Змістовий модуль 5. Професійні характеристики голосу.			
Тема 14. Основні професійні характеристики голосу.	12	3	9
Тема 15. Тембр голосу.	12	3	9
Тема 16. Динаміка звучання голосу. Поняття сили голосу.	14	3	11
Тема 17. Летючість голосу.	14	2	12
Тема 18. Діапазон голосу.	16	2	14
Тема 19. Регістрова рівність голосу.	12	2	10
Тема 20. Рівність голосних.	12	3	9
Разом за змістовим модулем 5:	92	18	74
Разом за модулем 3:	92	18	74
Модуль 4.			
Змістовий модуль 6. Фонація звуку.			

Тема 21. Фонація. Атака звуку.	12	2	10
Тема 22. Види атаки.	12	2	10
Тема 23. Опрацювання атаки звуку.	10	2	8
Разом за змістовим модулем 6:	34	6	28
Змістовий модуль 7. Регістри голосу.			
Тема 24. Поняття згладжування, змішування регістрів голосу.	14	2	12
Тема 25. Опанування повільного переходу з нижнього (середнього) регістру голосу у верхній.	14	3	11
Тема 26. Робота над досягненням регістрової рівності голосу.	14	4	10
Тема 27. Вправи для самостійної роботи над рівністю голосу.	16	3	13
Разом за змістовим модулем 7:	58	12	46
Разом за модулем 4:	92	18	74
Модуль 5.			
Змістовий модуль 8. Формування професійних якостей голосу.			
Тема 28. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	12	2	10
Тема 29. Головні резонатори у народному співі.	14	3	11
Тема 30. Грудні резонатори у народному співі. Змішане (мікстове звучання).	14	3	11
Тема 31. Тембральні характеристики голосу.	12	2	10
Тема 32. Недоліки тембру та їх усунення.	12	2	10
Тема 33. Вправи для самостійної роботи над покращенням тембральних фарб.	14	2	12
Тема 34. Виправлення недоліків звучання.	14	4	10
Разом за змістовим модулем 8:	92	18	74
Разом за модулем 5:	92	18	74
Модуль 6.			
Змістовий модуль 9. Прийоми звуковедення.			
Тема 35. Прийом legato.	15	3	12
Тема 36. Прийом staccato.	17	2	15
Разом за змістовим модулем 9:	32	5	27
Змістовий модуль 10. Сценічне мовлення. Культура мови в співі.			
Тема 37. Вокально-художня сценічна мова.	17	4	13
Тема 38. Опрацювання музично-вокального читання.	15	3	12
Тема 39. Дикція співака.	15	3	12
Тема 40. Виправлення мовних недоліків.	15	3	12
Разом за змістовим модулем 10:	62	13	49
Разом за модулем 6:	94	18	76
Модуль 7.			

Змістовий модуль 11. Вокальне інтонування.			
Тема 41. Музично-вокальний слух.	14	3	11
Тема 42. Звуковисотне та емоційне інтонування.	14	3	11
Тема 43. Ладове інтонування.	14	3	11
Разом за змістовим модулем 11:	42	9	33
Змістовий модуль 12. Кантілена – основа співу.			
Тема 44. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	12	3	9
Тема 45. Вправи на вироблення кантілени.	12	3	9
Разом за змістовим модулем 12:	24	6	18
Змістовий модуль 13. Засоби виразності в співі.			
Тема 46. Штрихи як засіб виразності в співі.	14	3	11
Тема 47. Філірування звуку.	12	2	10
Разом за змістовим модулем 13:	26	5	21
Разом за модулем 7:	92	20	72
Модуль 8.			
Змістовий модуль 14. Урахування стильових особливостей при підборі репертуару.			
Тема 48. Стильові особливості українського народного співочого виконавства.	15	3	12
Тема 49. Регіональні манери виконавства.	15	3	12
Тема 50. Добір репертуару.	15	3	12
Разом за змістовим модулем 14:	45	9	36
Змістовий модуль 15. Психотехніка та педагогічні навички вокаліста.			
Тема 51. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	15	3	12
Тема 52. Педагогічні навички.	15	3	12
Тема 53. Підготовка до іспиту.	19	7	12
Разом за змістовим модулем 15:	49	13	36
Разом за модулем 8:	94	22	72
Усього:	720	148	572

Самостійна робота
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи
здобувача вищої освіти.

Самостійна робота здобувача є важливою складовою професійної підготовки артиста-вокаліста. Під час виконання самостійних завдань закріплюються та збагачуються теоретичні знання, відпрацьовуються та вдосконалюються вокально-технічні навички. Здобувач вищої освіти поступово готується до здійснення самостійної професійної діяльності. Для кращого опанування вокальними навичками необхідно, щоб самостійна робота проводилась систематично і постійно.

Питання для самопідготовки за темами.

Тема 1. Призначення, мета і завдання дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний).

1. Назвіть мету вивчення дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний).
2. Які завдання дисципліни ?
3. Що таке компетентності?

4. Які компетентності формуються під час вивчення дисципліни?

Тема 2. Співацька постава корпусу під час концертного виступу.

1. Що таке співацька постава корпусу?
2. Який орган відповідає за міміку співака?
3. Що таке творчий процес?
4. Яке значення руху і жесту у концертному виступі?

Практичні завдання.

1. Вироблення основної постави корпусу, сценічної ходи, жесту, руху, міміки під час співу.
2. Засвоєння вправ для розспівування голосу. Вироблення уміння співу з закритим ротом.
3. Опрацювання вправ на розвиток артикуляційного апарату.
4. Опрацювання літературного і музичного текстів пісенних творів.

Тема 3. Особливості народної манери співу.

1. Які органи формують співочий звук?
2. У чому різниця між «відкритим» і «прикритим» звучанням голосу?
3. Що таке «примарна зона» голосу та її значення?
4. В якому органі відбувається зародження голосу?

Практичні завдання.

1. За допомогою співування вправ та пісенного матеріалу напрацювати відчуття вірного голосоутворення.
2. Засвоїти відчуття «відкритого» і «прикритого» звучання голосу.
3. Засвоїти роботу артикуляційного апарату та дихальної опори звуку.
4. Охарактеризувати народну манеру співу та її значення.
5. Законспектувати теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 4. Класифікація народних голосів.

1. Критерії визначення типу народного голосу.
2. Класифікація народних голосів.
3. За якими ознаками визначається тип голосу співака?
4. Дати коротку, змістовну характеристику кожному типу голосу.

Практичні завдання.

1. Опанувати методикою визначення типу народного голосу.
2. Законспектувати теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 5. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.

1. Що таке природний спосіб звукоутворення?
2. Чи повинен співак розуміти недоліки власного голосу і яким чином їх позбутись?
3. Простими чи складними за технічним рівнем виконання повинні бути вправи для співака-початківця?

Практичні завдання.

1. Повторення вправ на усунення недоліків звукоутворення і вироблення активної вимови тексту.
2. Ознайомлення студента з рекомендованою літературою та вивчення запланованих творів.
3. Засвоєння літературного тексту з активно-вокальною вимовою та ритмічною структурою твору.
4. Законспектувати та засвоїти теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 6. Різновиди звучання співацького голосу.

1. Які існують різновиди звучання співацького голосу.
2. Надати характеристику кожному різновиду.
3. Поясніть, як Ви розумієте зміст поняття «Резонування «в масці»».
4. Чим досягається «Резонування в масці»?

Практичний матеріал.

1. Опанувати вмінням досягати резонування в «масці».
2. Законспектувати та засвоїти теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 7. Мета і значення розспівування.

1. Які функції виконує розспівка?
2. Які голосні потрібно використовувати в розспівках для усунення «плоского», «горлового», «глухого», «глибокого» звуку?
3. Чи корисно виконувати розспівку форсованим звуком?

Практичні завдання.

1. Вивчити та закріпити підібрані вправи і вокалізи.
2. Працювати над вирівнюванням звучання голосних.
3. Робота над вірним звукоутворенням, закріплення навички вокальної опори звуку та відчуття вірного резонування голосу.
4. Чітке визначення мети використовуваних вправ у набутті вокальних навичок.

Тема 8. Виконавські критерії у народному співі.

1. Яких відомих співачок із народною манерою співу Ви знаєте?
2. Які ви знаєте хорові колективи? Зробіть порівняльну характеристику манери їхнього виконавства.
3. Яке значення мають музичні традиції у виконавстві*?
4. Що ми називаємо новаторством у виконавстві?

Практичне завдання.

1. Відвідування концертів відомих співаків та художніх колективів вокального та інструментального жанрів.
2. Ознайомлення з популярною і фаховою літературою про співаків і співочі колективи, оркестри народної та популярної музики.
3. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 9. Розвиток художньо-образного мислення як основа засвоєння співацьких критеріїв.

1. Яке значення має загальний інтелектуальний рівень студента для виконавства?
2. Яке значення для визначення стильових особливостей твору має музична ерудиція, прослуховування інструментальних та вокальних колективів і солістів?

Практичне завдання.

1. Прослуховування записів вокальної та інструментальної музики високого рівня художнього виконавства.
2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 10. Майстерність співу без супроводу музичного інструменту.

1. Як називається спів без супроводу музичного інструменту?
2. Якій основний засіб виразності в співі без супроводу музичного інструменту?

Практичні завдання.

1. Опрацювати народну пісню навчального репертуару без супроводу музичного інструменту.
2. Зосередитися на контролі інтонування.
3. Опрацювати рекомендовану літературу.

Тема 11. Опора в співі.

1. Яка різниця між життєвим та співацьким диханням?
2. З яких елементів складається співацьке дихання?
3. Які причини швидкої втоми голосу співака?

Практичні завдання.

1. Засвоїти вправи на відчуття і вироблення опори співацького дихання.
2. Засвоїти вправи на виконання довгої фрази.
3. Засвоїти атаки звуку та філірування його на вокальній опорі.
4. Осмілене засвоєння учбового репертуару, вправ та вокалізів з метою вироблення кантиленного співу.

Тема 12. Типи дихання.

1. Які Ви знаєте типи дихання та їх доцільність в співі?
2. Поясніть взаємозалежність опори дихання та опори звуку.

Практичне завдання.

1. Закріплювати навичку співацького вдиху, затримки повітря та економного видиху.
2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 13. Участь вищої нервової діяльності в управлінні процесом голосоутворення.

1. Який орган відповідає за робота звукоутворюючих органів?
2. Що таке рефлекс умовний і безумовний?
3. Як впливають психоемоційні переживання на процес співу? Їх користь і вади.

Практичні завдання.

1. Напрацювання умовного рефлексу взаємодії всіх органів при співі та навички вірного положення гортані.
2. Позбавлення недоліків голосу за допомогою напрацювання відповідних умовних рефлексів.
3. Опрацювання вправ, творів, вокалізів.
4. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 14. Основні професійні характеристики голосу.

1. Що таке професійні характеристики голосу?
2. Назвіть основні професійні характеристики голосу.

Практичні завдання.

1. Надати професійну характеристику власному голосу.
2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 15. Тембр голосу.

1. Що таке «тембр» голосу?
2. Значення тембру при виконанні народних пісень.

Практичні завдання.

1. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.
2. Вміти працювати над покращенням тембру голосу та знаходженням повної тембральної палітри.

Тема 16. Динаміка звучання голосу. Поняття сили голосу.

1. Яке значення динамічних відтінків як засобу музичної виразності?
2. Яка залежність динамічних відтінків від опори дихання та звуку?
3. Чи має бути виконання на нюансі ріано на опорі?

Практичні завдання.

1. Робота над використанням вправ Forte без форсування звуку і ріано – обов'язково на опорі.
2. Вивчення і співування вокалізів і творів з урахуванням професійного підходу до поняття «сила голосу» без форсування і ріано без зняття опертості звучання.
3. Опрацювання рекомендованої літератури.

Тема 17. Летючість голосу.

1. Як впливають резонаторні умови на якість та силу голосу?
2. Що таке «висока співоча позиція»?
3. Що таке «форманта»?

Практичні завдання.

1. Вивчення і співування вокалізів і творів з урахуванням професійного підходу до поняття «висока співоча позиція» і «летючість голосу».
2. Опрацювання рекомендованої літератури.

Тема 18. Діапазон голосу.

1. Дати визначення поняттю «діапазон голосу».
2. Назвати діапазони народних голосів.
3. Як працювати над збільшенням діапазону народного голосу?

Практичні завдання.

1. Вивчити комплекс вправ для збільшення діапазону голосу.
2. Опрацювати літературу за темою.

Тема 19. Регістрова рівність голосу.

1. Що таке «рівність голосу»?
2. Що таке «регістрова рівність голосу»?

Практичні завдання.

1. Опрацювати, законспектувати літературу та вивчити теорію.

Тема 20. Рівність голосних.

1. Які звуки мови ми співаємо?
2. Що таке «рівність голосних»?
3. Як досягається рівність голосних?

Практичне завдання.

1. Повторити вокальні вправи для вирівнювання голосних.

Тема 21. Фонація. Атака звуку.

1. Що таке «фонація»?
2. Що таке «атака звуку»?
3. Чи пов'язана атака звуку з звукоутворенням?
4. Який вплив має атака звуку на подальше виконання музичної фрази?

Практичні завдання.

1. Напрацювання відчуття взаємозв'язку атаки звуку і характеру виконуваної фрази у творі.
2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 22. Види атаки.

1. Які існують види атаки?
2. Як формується тверда, м'яка, придихова атака звуку?
3. Яка атака звуку характерна для пісень ліричного, наспівного звучання?

Практичні завдання.

1. Вироблення вірного відчуття роботи голосових складок та гортані при різних атаках звуку – твердій, м'якій, придиховій.
2. Вироблення навички чіткого та впевненого початку звуку при різному виді атаки без «з'їздів» та «під'їздів» у звук.
3. Вспівування вправ, вокалізів та учбового репертуару з використанням різних атак звуку.
4. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 23. Опрацювання атаки звуку.

1. Яка атака використовується при співі Staccato, Legato?

Практичні завдання.

1. Вспівування вправ, вокалізів та учбового репертуару з використанням різних атак звуку.
2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 24. Поняття згладжування, змішування регістрів голосу.

1. Що таке регістр голосу?
2. Що таке «згладжування», «змішування» регістрів голосу?
3. Які регістри існують у жіночих голосів з народною манерою виконання?
4. Скільки регістрів у чоловічих голосів?

Практичні завдання.

1. Вміння безпомилково визначати межі регістру голосу.
2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 25. Опанування повільного переходу з нижнього (середнього) регістру голосу у верхній.

1. Яка техніка повільного переходу з нижнього (середнього) регістру голосу у верхній?

Практичні завдання.

1. Опанувати вмінням повільно переходити з нижнього (середнього) регістру у верхній та навчитись заокруглювати звучання голосу у верхньому регістрі.
2. Напрацювання техніки переходу одного регістра в інший.
3. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 26. Робота над досягненням реєстрової рівності голосу.

1. Як досягти реєстрової рівності у народному голосі?

Практичні завдання.

1. Опрацювати заплановані вправи та вокалізи з урахуванням ефекту змішування реєстрів голосу.
2. Напрацювання техніки переходу одного реєстра в інший.
3. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 27. Вправи для самостійної роботи над рівністю голосу.

1. Які вправи застосовуються для досягнення рівності голосу?
2. Чи важливо дотримуватися визначеної послідовності співу вокальних вправ?
3. З чого треба починати роботу над вирівнюванням голосу?

Практичне завдання.

1. Записати в нотний зошит комплекс вокальних вправ для досягнення рівності голосу, визначити їх послідовність.
2. Співати вокальні вправи.

Тема 28. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.

1. Що являється підсилювачем звучання голосу?
2. Що таке «голосовий резонатор»?
3. Скільки Ви знаєте резонаторів голосу?

Практичні завдання.

1. Напрацювання вміння користуватися резонаторами для покращення звучання голосу при вивченні учбових творів.
2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 29. Головні резонатори у народному співі.

1. Що відноситься (які органи голосового апарату) до головних резонаторів?
2. Функції головних резонаторів у процесі співу.
3. Що таке «вокальна маска»?

Практичні завдання.

1. Засвоєння відчуття верхнього (головного) резонатору (маски) при співі закритим ротом.
2. Виконання вправ, вокалізів на відпрацювання резонування верхнього резонатору окремо, перехід на відчуття поєднання резонаторів при співі.
3. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 30. Грудні резонатори у народному співі. Змішане (мікстове звучання).

1. Що відноситься (які органи голосового апарату) до грудних резонаторів?
2. Функції грудних резонаторів у процесі співу.
3. Як залежить використання резонаторів голосу від теситури?
4. Який ефект дає поєднання головного та грудного резонаторів?

Практичні завдання.

1. Засвоєння відчуття нижнього (грудного) резонатору при співі закритим ротом.
2. Виконання вправ, вокалізів на відпрацювання резонування нижнього резонатору окремо, перехід на відчуття поєднання резонаторів при співі.
3. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 31. Тембральні характеристики голосу.

1. Що таке «тембр голосу»?
2. Від чого залежить тембр співацького голосу?

Практичні завдання.

1. Виконання індивідуально підібраних вокалізів.
2. Ознайомлення з рекомендованою літературою.

Тема 32. Недоліки тембру та їх усунення.

1. За рахунок чого можна покращити тембр голосу?

Практичні завдання.

1. Виконання індивідуально підібраних вправ для покращення тембру голосу.
2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 33. Вправи для самостійної роботи над покращенням тембральних фарб.

1. Як тембр впливає на виразність звучання?
2. Які існують прийоми для розкриття тембральної краси голосу і збагачення тембральної палітри?

Практичні завдання.

1. Опанувати вправами для самостійної роботи над тембром голосу.
2. Виконувати вправи для отримання результату.

Тема 34. виправлення недоліків звучання.

1. Які недоліки звучання Ви знаєте?
2. Як виправляються недоліки звучання?

Практичні завдання.

1. Виконання студентом підібраних для нього особисто вправ для виправлення існуючих недоліків звучання.
2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 35. Прийом legato.

1. Що таке legato?
2. Як виконується прийом legato?

Практичні завдання.

1. Опрацювати на вокальних вправах прийом legato.
2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 36. Прийом staccato.

1. Що таке staccato?
2. Як виконується прийом staccato?

Практичні завдання.

1. Опрацювати на вокальних вправах прийом staccato.
2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 37. Вокально-художня сценічна мова.

1. Які вимоги вокальної мови?
2. Що таке музично-вокальна декламація?

Практичні завдання.

1. Засвоїти правила вокальної дикції як один з найважливіших вокально-художніх аспектів професійного співу.
2. Закріпити на рефлекторному рівні чітку вимову приголосних у вправах, передбачених для покращення дикції.
3. Напрацювати відчуття злагодженої роботи всіх органів артикуляційного апарата під час співу.
4. Ознайомитись з рекомендованою літературою.

Тема 38. Опрацювання музично-вокального читання.

1. Що таке фонетичний метод виховання голосу співака?
2. Чи потрібно зберігати резонаторно-акустичні умови звуку під час художнього читання літературного тексту?

Практичні завдання.

1. Вироблення навиків смислового читання на мовній опорі, певному ритмі і темпі.
2. Робота над вокальними вправами, вокалізами, програмними творами.
3. Ознайомитись з рекомендованою літературою.
4. Досконале вивчення запланованих творів програмного репертуару

Тема 39. Дикція співака.

1. Як повинен працювати артикуляційний апарат під час співу?
2. Які звуки є основою співу?

Практичні завдання.

1. Закріпити на рефлекторному рівні чітку вимову приголосних у вправах, передбачених для покращення дикції.

2. Опрацювати всі твори з програмного репертуару з урахуванням чіткої вокальної дикції для створення належного професійного рівня звучання творів і досконалого звуковедення.
3. Ознайомитись з рекомендованою літературою.
4. Повторення вправ на правильну вимову слів.
5. Робота над правильною вимовою у запланованих творах.

Тема 40. Виправлення мовних недоліків.

1. Назвіть найбільш поширені мовні недоліки у співі.
2. На чому заснована методика виправлення мовних недоліків?

Практичні завдання.

1. Повторення вправ на правильну вимову слів.
2. Ознайомитись з рекомендованою літературою.
3. Робота над правильною вимовою у запланованих творах.

Тема 41. Музично-вокальний слух.

1. Що таке музичний слух?
2. Як Ви розумієте поняття «вокальний слух»?

Практичні завдання.

1. Вироблення відчуття високої співацької позиції звуку та резонаторних умов голосу.
2. Прослуховування запису голосу відомих співаків і порівняння їх рівня виконавства.
3. Відвідування концертів з вокальної, інструментальної та хорової музики. Аналіз виконуваних творів.
4. Опрацювання та конспектування літератури з даної теми.

Тема 42. Звуковисотне та емоційне інтонування.

1. Що Ви знаєте про «емоційне інтонування»?
2. Як покращити звуковисотне інтонування?

Практичні завдання.

1. Вивчення запланованих програмою творів з опрацюванням висотної характеристики інтервалів та емоційного інтонування.
2. Опрацювання та конспектування літератури з даної теми.

Тема 43. Ладове інтонування.

1. Що Ви знаєте про ладове інтонування?
2. Які можливі причини фальшивого співу?

Практичні завдання.

1. Вивчення запланованих програмою творів з опрацюванням висотної характеристики інтервалів та ладової структури.
2. Опрацювання та конспектування літератури з даної теми.

Тема 44. Кантілена, як основа вокального мистецтва.

1. На яких елементах базується кантілений спів?
3. Які Ви знаєте мелодійні прикраси? Охарактеризуйте їх.

Практичні завдання.

1. За допомогою вправ засвоїти навичку кантіленного співу, при максимальному збереженні резонаторних умов голосу.
2. Засвоїти мелодійні прикраси: мордент, форшлаг, «з'їзд», «під'їзд» та ін.
3. Використання мелодійних прикрас під час вивчення пісенного репертуару.

Тема 45. Вправи на вироблення кантілени.

1. Якими вправами виробляється кантілена?

Практичне завдання.

1. Знати комплекс вправ для вироблення кантіленного співу.
2. Співати вправи з досягненням бажаного результату.

Тема 46. Штрихи як засіб виразності в співі.

1. Які штрихи Ви знаєте?
2. Для чого в співі використовуються штрихи?

Практичні завдання.

1. Відпрацювання на вправах основних штрихів.

2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 47. Філірування звуку.

1. Що таке «філірування звуку»?
2. Для чого в співі використовується філірування звуку?
3. Що є базовим елементом у філіруванні звуку?

Практичні завдання.

1. За допомогою вправ оволодівати технікою філірування звуку.
2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 48. Стельові особливості українського народного співочого виконавства.

1. Назвіть стельові особливості українського народного співочого виконавства.
2. У чому відмінність між відкритою грудною та прикритою головною манерою співу?
3. Який діапазон голосу народних альтів та народних сопрано?
4. Скільки регістрів мають народні голоси?
5. Кого із збирачів українських пісень Ви знаєте?

Практичні завдання.

1. Вміти використовувати мікст та змішування регістрів в співі.
2. Вивчення та аналіз колискових та весільних пісень. Їх тематика, ритмомелодика, динаміка, темброве забарвлення.
3. Опрацювання та засвоєння літератури з даної теми.

Тема 49. Регіональні манери виконавства.

1. Які характерні риси мелодики мають пісні Наддніпрянщини та Карпатського регіону? Чим вони обумовлені?
2. Які характерні риси манери співу в різних регіонах Полісся, Поділля, Закарпаття)? Чим вони обумовлені?

Практичні завдання.

1. Аналізувати виконавські манери співу різних регіонів (Полісся, Поділля, Закарпаття, Наддніпрянщини).
2. Слухати виступи регіональних хорових та фольклорних колективів: Черкаський хор, Закарпатський хор, Поліський «Льонок», фольклорний ансамбль «Древо» та інші.
3. Опрацювати та засвоїти літературу з даної теми.

Тема 50. Добір репертуару.

1. За яким принципом повинен підбиратись пісенний репертуар співака?
2. Який діапазон творів корисний для співака початківця?
3. Скільки потрібно співувати музичний твір?

Практичні завдання.

1. Продовження роботи над творами програмного репертуару. Робота над твором по частинах, звертаючи і вдосконалюючи самі складні місця. Вспівування частинами і повністю.
2. Ознайомлення з літературою про обраний твір і його автора.
3. Виконання твору. Вивчення запланованих творів.

Тема 51. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.

1. Як Ви розумієте поняття «відтворення емоційного змісту твору»?
2. Чи допомагають технічні навички емоційно розкрити художній образ?
3. На що слід спрямовувати творче хвилювання співака під час виступу?
4. Що значить поняття «вспіваність твору»?

Практичні завдання

1. Вивчити на пам'ять програмні твори та відпрацювати їх ідейно-художню спрямованість
2. Проаналізувати, яке значення в цих творах мають ритм та темп, який характер вони надають цим творам.
3. Створення сценічного образу пісні, її творче осмислення.
4. Розподіл уваги під час співу, зосередження та подолання співацьких труднощів.
5. Формування високої співацької позиції звука та слухового контролю інтонації цієї позиції.

Тема 52. Педагогічні навички.

1. За яким принципом повинно вестись навчання студента?
2. Що таке раціоналізм побудови розспівування?
3. Яка роль педагогічного показу голосом?

Практичні завдання.

1. Підвищувати свої знання і творчий рівень на протязі всього навчального періоду.
2. Скласти план розспівки та підібрати відповідні вірші.
3. Підібрати навчальний репертуар для конкретного виконавця.
4. Визначити труднощі виконуваних творів та методи їх подолання.
5. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 53. Підготовка до іспиту.

1. Як підготуватися до іспиту?

Практичні завдання.

1. Продумати свій сценічний виступ. Ідея виступу.
2. Завершити роботу над творами.
3. Завершити роботу над образом.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Тема 1. Призначення, мета і завдання дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний).	1	2
2.	Тема 2 . Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	1	2
3.	Тема 3. Особливості народної манери співу	4	10
4.	Тема 4. Класифікація народних голосів.	4	10
5.	Тема 5. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	4	10
6.	Тема 6. Різновиди звучання співацького голосу.	4	10
7.	Тема 7. Мета і значення розспівування.	4	10
8.	Тема 8. Виконавські критерії у народному співі.	5	13
9.	Тема 9. Розвиток художньо-образного мислення як основа засвоєння співацьких критеріїв.	5	13
10.	Тема 10. Майстерність співу без супроводу музичного інструменту.	5	13
11.	Тема 11. Опора в співі.	5	13
12.	Тема 12. Типи дихання.	5	12
13.	Тема 13. Участь вищої нервової діяльності в управлінні процесом голосоутворення.	5	12
14.	Тема 14. Основні професійні характеристики голосу.	4	9
15.	Тема 15. Тембр голосу.	4	9
16.	Тема 16. Динаміка звучання голосу. Поняття сили голосу.	4	11
17.	Тема 17. Летючість голосу.	4	12
18.	Тема 18. Діапазон голосу.	4	14
19.	Тема 19. Регістрова рівність голосу.	4	10
20.	Тема 20. Рівність голосних.	4	9
21.	Тема 21. Фонація. Атака звуку.	4	10
22.	Тема 22. Види атаки.	4	10
23.	Тема 23. Опрацювання атаки звуку.	4	8
24.	Тема 24. Поняття згладжування, змішування регістрів голосу.	4	12
25.	Тема 25. Опанування повільного переходу з нижнього (середнього) регістру голосу у верхній.	4	11

26.	Тема 26. Робота над досягненням реєстрової рівності голосу.	4	10
27.	Тема 27. Вправи для самостійної роботи над рівністю голосу.	4	13
28.	Тема 28. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	4	10
29.	Тема 29. Головні резонатори у народному співі.	4	11
30.	Тема 30. Грудні резонатори у народному співі. Змішане (мікстове звучання).	4	11
31.	Тема 31. Тембральні характеристики голосу.	4	10
32.	Тема 32. Недоліки тембру та їх усунення.	4	10
33.	Тема 33. Вправи для самостійної роботи над покращенням тембральних фарб.	4	12
34.	Тема 34. Виправлення недоліків звучання.	4	10
35.	Тема 35. Прийом legato.	5	12
36.	Тема 36. Прийом staccato.	5	15
37.	Тема 37. Вокально-художня сценічна мова.	5	13
38.	Тема 38. Опрацювання музично-вокального читання.	5	12
39.	Тема 39. Дикція співака.	5	12
40.	Тема 40. Виправлення мовних недоліків.	5	12
41.	Тема 41. Музично-вокальний слух.	4	11
42.	Тема 42. Звуковисотне та емоційне інтонування.	4	11
43.	Тема 43. Ладове інтонування.	4	11
44.	Тема 44. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	4	9
45.	Тема 45. Вправи на вироблення кантілени.	4	9
46.	Тема 46. Штрихи як засіб виразності в співі.	4	11
47.	Тема 47. Філірування звуку.	4	10
48.	Тема 48. Стельові особливості українського народного співочого виконавства.	5	12
49.	Тема 49. Регіональні манери виконавства.	5	12
50.	Тема 50. Добір репертуару.	5	12
51.	Тема 51. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	5	12
52.	Тема 52. Педагогічні навички.	5	12
53.	Тема 53. Підготовка до іспиту.	5	12
	Усього:	224	572

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література.

1. Антонюк В. Г. Постановка голосу : навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів / В. Г. Антонюк. – К.: Українська ідея, 2000. – 68 с.
2. Базиликот Б. О. Орфоєпія в співі: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів : ЛНК ім. І. Франка, 2001. – 126 с.
3. Іваницький А. Українська народна музична творчість / А. Іваницький. – К.: Музична Україна, 1990.
4. Кузьмічова В. А. Навчальний посібник з дисципліни «Постановка голосу» / В. А. Кузьмічова, О. І. Лавренов ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2018. – 68 с.
5. Мадішева Т. П. Співак і мова: навчальний посібник / Т. Мадішева. – Харків: Штрих, 2002. – 160 с.
6. Павлюченко П. Методологічні засади професійної підготовки виконавців народної манери співу / П. Г. Павлюченко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. – 2015. – Вип. 230. С. 108 – 114.

7. Стасько Г. Психотехніка співу у вокальній педагогіці / Г. Стасько. – Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2011. - 174 с.

Допоміжна література.

1. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект. Монографія / Антонюк В. Г. – К. : Українська ідея. – 2001.

2. Біль Р. І. Виховання акторської харизми : методичний посібник / Р. І. Біль. -. Вінниця : Нова книга, 2013. – 232 с.

3. Василенко Л. М. Проблема свідомого та позасвідомого у теорії та практиці вокального виконавства // Педагогічні науки. Вип. 94, 2011. – С. 31 – 40.

4. Катрич О. Стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти) / О. Катрич. – Дрогобич: «Відродження», 2000. – 100 с.

5. Колодуб І. С. Теоретичні основи вокального мистецтва / І. С. Колодуб. – Харків : Видавництво «Промінь», 1998. – 119 с.

6. Стасько Г. Голос людини і вокальна робота з ним: навч. видання / Стасько Г, Шуляр О. та ін.. Івано-Франківськ, 2010. – 336 с.

7. Юцевич Ю. Музика: словник – довідник / Ю. Юцевич. –Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2003. – 352 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

1. <https://www.youtube.com/watch?v=dXDh2In-XdE>

2. <https://www.youtube.com/watch?v=OVsy7QLbXvE>

3. <https://www.youtube.com/watch?v=qhjHXwBJBeA>

4. <https://www.youtube.com/watch?v=qTTeX-uCSpY>

5. https://www.youtube.com/watch?v=w_9M11TqI8

6. <https://www.youtube.com/watch?v=bhteOLyioXU>

7. <https://www.youtube.com/watch?v=S9lMRrgY-Is>

8. https://www.youtube.com/watch?v=36acXCyQ_bM

Політика освітнього компоненту

Завдання освітнього компоненту: засвоєння здобувачами освіти практичних навичок співу в народній манері; вивчення теоретичних основ постановки народного голосу; оволодіння прийомами вокальної техніки; опанування стилями народного пісенного виконавства; знання виконавських традицій регіонів; опанування методиками викладання основ сольного народного співу; вдосконалення виконавської майстерності; виховання музичного смаку і виконавської культури; розвиток музичного інтонування; знайомство з творчістю видатних виконавців.

Після опанування навчальної дисципліни «**Спеціальний клас. Сольний спів**» (народний) здобувачі повинні також:

знати: процес звукоутворення у голосів народної манери співу; процес вокально-дихальної опори звуку; типи голосів та їх діапазони; регістрову будову голосу, перехідні зони для кожного типу народного голосу; резонатори голосу та їх види; атаки звуку та їх застосування; як працювати над усуненням голосових недоліків; принципи підбору репертуару для виконання та його опрацювання вокальні твори (власний репертуар) (народні пісні, авторські твори, створені для співаків народної манери співу); вокальну та музичну термінологію.

Вміти: користуватись вокально-дихальною опорою звуку; використовувати різноманітні штрихи, динамічну традицію; мелодійні прикраси; розкрити ідейно-художній зміст вокального твору, його характер; проаналізувати поетичний текст, метро-ритмічну та ладову будову; визначити виконавські труднощі пісні, продемонструвати методи їх вирішення; продемонструвати інтерпретацію твору, артистизм, динаміку; враховувати індивідуальні особливості виконавця при підборі учбового та концертного репертуару.

Політика щодо контролю навчальних досягнень здобувачів освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: експрес-опитування; сольний виступ (спів); виконання концертної програми; перевірка робочого зошити; контрольне заняття; залік; іспит; Атестаційний кваліфікаційний екзамен.

Форми контролю знань здобувачів освіти: поточний; підсумковий; семестровий модульний (контрольне заняття, залік, іспит), Атестаційний кваліфікаційний екзамен.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за 100 – бальною шкалою та шкалою ECTS – А (90 - 100), В (82 - 89), С (74 - 81), D (64 - 73), E (60 -63), Fx (35 - 59), F (1 - 34). Кредитно-модульна система з переведенням в національну (чотирибальна: 5 – «відмінно», 4 - «добре», 3 - «задовільно», 2 – «незадовільно»).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Весь обсяг роботи здобувача освіти за семестр підсумовується за допомогою накопичувальної системи балів. Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за знання матеріалу тем (за поточний), семестровий контроль, також з подальшим переведенням в національну шкалу.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за різні види завдань вказана в таблиці і дорівнює 100 балів.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6		Модуль 7		Модуль 8	
	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів (символів)	Кількість	Максимальна кількість балів (символів)	Кількість	Максимальна кількість балів (символів)	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів (символів)
Аудиторні індивідуальні уроки за темами	7	35	6	30	7	35	7	35	7	35	6	30	7	35	6	30
Самостійна робота за темами	7	35	6	30	7	35	7	35	7	35	6	30	7	35	6	30
Робочий зошит А; С		10		10		10		10		10		10		10		10
Диференційований Залік	1	20			1	20	1	20	1	20			1	20		
Іспит			1	30							1	30			1	30
Разом		100		100		100		100		100		100		100		100

Поточний контроль відбувається на кожному аудиторному індивідуальному занятті. Оцінюється рівень виконання завдань аудиторної роботи та самостійної підготовки (динаміка засвоєння вокальних навичок та покращення співу, вивчення програмних творів, теоретичного матеріалу та його практичне засвоєння і відпрацювання на вправах, та під час роботи над вокальними творами), опрацювання літератури, відвідування концертів, слухання відомих виконавців та аналізування їх виступів. Також враховується активність роботи студента на уроці, його здатність реагувати на зауваження викладача і виправляти помилки. Перевіряється ведення робочого зошиту і конспект теоретичного змісту тем.

Бали за темою:	Критерії оцінювання

5	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі та без помилок. Бере активну участь в роботі на уроці, виправляє помилки і швидко, на високому рівні засвоює вокальні навички. Відвідує концерти, вистави, вміє зробити аналіз співу. Опрацьовує обов'язкову та додаткову літературу Систематично веде робочий зошит. Конспект в повному обсязі.
4	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі. Активно реагує на зауваження викладача під час співу. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом тем, пов'язує його зі співом, але робить несуттєві неточності. Опрацьовує обов'язкову літературу. Практичні завдання виконує з незначними помилками. Демонструє достатній рівень засвоєння вокальних навичок. Конспект у повному обсязі
3	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи не в повному обсязі. Практичні завдання виконує на задовільному рівні. В цілому володіє навчальним матеріалом тем, викладає його основний зміст, пов'язує зі співом, але у відповідях та при виконанні практичних завдань робить помилки. Задовільний рівень засвоєння вокальних навичок. В зошиті відсутня частина конспекту.
2	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи фрагментарно, зі значною кількістю помилок. Реагує на зауваження викладача, але засвоює вокальні навички занадто повільно. Слабкий рівень опанування вокальними навичками. Поверхово та фрагментарно ознайомлений з теоретичним матеріалом теми, не може пов'язати його з виконанням практичних завдань. Конспектування фрагментарне.
1	Частково володіє навчальним матеріалом тем, але погано в ньому орієнтується. Поганий рівень опанування вокальними навичками. Не може пов'язати теоретичний матеріал з практичною роботою на уроці та при виконанні завдань самостійної роботи. Практичні завдання виконує фрагментарно, з великою кількістю помилок. У відповідях на запитання не в змозі викласти зміст більшості питань теми, допускає при цьому значну кількість помилок. Конспектування фрагментарне.

Модульний контроль передбачає перевірку опанування здобувачем вокально-технічними навичками (відповідно завданням тем програми) та виконавською майстерністю. Під час модульного контролю здобувач освіти виконує програмні твори, над якими працював протягом модулю. Кількість вивчених творів протягом модулю 6 - 8 і залежить від здібностей, працездатності здобувача та поставлених завдань. Виконавську програму складають народні та авторські пісні різних жанрів. Рівень виконавської програми поступово ускладнюється.

Модуль 1	
Програма контрольного заняття:	Вокально-виконавські навички:
1. Вокаліз. 2. Лірична народна пісня з супроводом. 3. Автентична народна пісня без супроводу. 4. Характерна народна пісня.	Співацька постава. Чистота інтонування. Одна манера співу (визначена народна манера співу). Вірна атака (чистота співочого тону). Усунення затисків. Початок роботи над кантиленою. Вокально-виконавська культура.
Модуль 2	
Програма іспиту:	Вокально-виконавські навички:
1. Лірична народна пісня з супроводом. 2. Лірична народна пісня без супроводу. 3. Автентична народна пісня без супроводу. 4. Характерна народна пісня.	Чистота інтонування. Одна манера співу (народна). Вірна атака (чистота співочого тону). Усунення затисків. Робота над кантиленою. Вокально-виконавська культура.
Модуль 3	

Програма заліку:	Вокально-виконавські навички:
1. Авторська пісня. 2. Лірична народна пісня. 3. Автентична народна пісня. 4. Пісня без інструментального супроводу.	Додаються: Висока позиція звучання. Близький летючий звук. Правильне використання резонаторів. Художні елементи (фразування, слово – дикція і артикуляція). Координація та єдність у роботі всіх органів голосового апарату. Народна манера співу.
Модуль 4	
Програма заліку:	Вокально-виконавські навички:
1. Авторська пісня. 2. Народна пісня характерна. 3. Лірична народна пісня. 4. Обрядова народна пісня.	Художні елементи (фразування, слово). Координація та єдність у роботі всіх органів голосового апарату. Народна манера співу.
Модуль 5	
Програма заліку:	Вокально-виконавські навички:
1. Народна пісня лірична без супроводу. 2. Народна пісня характерна. 3. Народна пісня з мелізматиною. 4. Авторська пісня.	Додаються: Рівність звучання. Збільшення діапазону. Елементи вокальної техніки. Володіння співацьким диханням протягом виконання всього вокального твору. Відчуття характеру звуку твору, який виконується.
Модуль 6	
Програма іспиту:	Вокально-виконавські навички:
1. Авторська пісня. 2. Народна пісня лірична широкого діапазону. 3. Народна пісня без супроводу. 4. Характерна пісня.	Рівність звучання. Збільшення діапазону. Елементи вокальної техніки. Володіння співацьким диханням протягом виконання всього вокального твору. Відчуття характеру звуку твору, який виконується.
Модуль 7	
Програма іспиту:	Вокально-виконавські навички:
1. Народна пісня з мелізматиною. 2. Народна пісня регіональної стилістики виконання без інструментального супроводу. 3. Авторська пісня (для голосу з грудним резонуванням). 4. Характерна народна пісня з супроводом.	Додаються: Проявлення артистичних здібностей. Динамічні відтінки. Агогіка. Філірування звуку. Сюжетний розвиток пісні. Відчуття стилістики вокальних творів. Вміння витримувати та розподіляти вокальні навантаження. Свобода володіння елементами народної вокальної техніки. Виконавська індивідуальність.
Модуль 8	
Програма іспиту (допускний):	Вокально-виконавські навички:
Виконання творів програми Атестаційного кваліфікаційного екзамену. 1. Українська народна пісня без супроводу. 2. Лірична українська народна пісня. 3. Українська народна пісня жартівлива.	Проявлення артистичних здібностей. Динамічні відтінки. Агогіка. Філірування звуку. Сюжетний розвиток пісні. Відчуття стилістики вокальних творів.

4. Авторська пісня з діапазоном від октави. 5. Твір за вибором здобувача.	Вміння витримувати та розподіляти вокальні навантаження. Свобода володіння елементами народної вокальної техніки. Виконавська індивідуальність.
--	---

Критерії модульного (семестрового) оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Контрольне заняття. Диференційований залік БАЛІ	Іспит БАЛІ	Критерії оцінювання
		Здобувач вищої освіти
18-20	27 – 30	Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог за Модулем). Співає емоційно виразно, відчуває стиль, артистично, втілює художній задум. Має виконавську культуру. Відсутні вокально-технічні недоліки. Інтонація чиста, ритмічний малюнок точний. Відповідає правильно на всі питання.
15-17	23– 26	Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог за Модулем), але фрагментарно може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає емоційно, втілює художній задум. Демонструє хороший рівень виконавської культури. Присутні незначні вокально-технічні недоліки. Інтонація чиста, ритмічний малюнок точний. У відповідях на питання допускає незначні неточності.
12-14	18 – 22	Виконує твори з засвоєнням окремих вокальних навичок (відповідно програмних вимог за Модулем). На частині твору може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає недостатньо емоційно. Рівень виконавської культури задовільний. Присутні вокально-технічні недоліки. Інтонація в основному чиста, присутні фрагментарні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний. У відповідях допускає помилки. Вірно відповідає на половину питань.
7-11	12 – 17	Виконує твори з поганим засвоєнням вокальних навичок (відповідно програмних вимог). Відсутня кантилена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає неемоційно. Рівень виконавської культури низький. Присутні значні вокально-технічні недоліки. Присутні фрагментарні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний. У відповідях губиться і відповідає з великою кількістю помилок.
4-6	7 – 11	Погано знає текст творів, плутає мелодію, ритмічний малюнок. Рівень засвоєння вокальних навичок низький (відповідно до програмних вимог за Модулем). Присутні значні вокально-технічні недоліки. Відсутня кантилена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає невиразно, не розуміє ідеї та змісту твору. Вокальна культура на низькому рівні. Відповідає на теоретичні питання з грубими помилками.
1-3	1-6	Здобувач не проспівав програмні твори повністю, кілька разів зупиняється під час співу. Відсутня вокальна культура. Всі відповіді на теоретичні питання невірні.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Політика оцінювання: весь обсяг роботи здобувача освіти за семестр підсумовується за допомогою накопичувальної системи балів. Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за

знання матеріалу тем - за поточний та семестровий контроль (контрольне заняття/ залік/ іспит), також з подальшим переведенням в національну шкалу.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за різні види завдань за модуль (семестр) =100 балів.

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за національною шкалою	Шкала ECTS
90 – 100	5 Відмінно	A
82 – 89	4 Добре	B
74 – 81		C
64 – 73	3 Задовільно	D
60 – 63		E
35 – 59	2 Незадовільно	FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
1 – 34		F Необхідне повторне вивчення дисципліни

**Атестаційний кваліфікаційний екзамен:
публічна демонстрація (виконання сольної програми).**

Публічна демонстрація, що пов'язана з виконанням сольної програми, проводиться у формі концертного виступу. Відбувається перевірка рівня вокально-виконавської майстерності та готовності здобувача до виконавської професійної діяльності.

Здобувач готує 5 різножанрових творів, які складають програму концертного виступу (програма записується в «Репертуарний лист»). Виконує під час екзамену 3 твори з запропонованого списку на вимогу екзаменаторів.

Твори екзаменаційної програми.

1. Українська народна лірична пісня.
2. Українська народна жартівлива пісня.
3. Виконання народної пісні без інструментального супроводу.
4. Авторська пісня.
5. Твір за вибором здобувача.

Критерії оцінювання атестаційного кваліфікаційного екзамену

Критерії оцінювання враховують кілька складових творчого розвитку здобувача – опанування технічними навичками народного співу, вміння художньо та переконливо втілити образ, вокально-виконавську культуру.

Здобувач повинен володіти вільним та природним звукоутворенням, відповідно до узгодженої роботи голосового апарату; правильним співацьким диханням та вміти розподіляти його на фрази; кантиленою; точною атакою звуку, м'якою чи твердою - відповідно до характеру виконуваного твору; діапазоном, високою співацькою позицією; вокальною технікою, чіткістю вимови приголосних та зрозумілою дикцією. При сценічному виконанні - точною інтонацією під час передачі голосом вокальної мелодії; точністю передачі ритмічного малюнка, темпу, врахування під час виконання вказівок автора твору; правильним фразуванням; емоційністю та музикальністю виконання; мати здатність до втілення художньо-образного змісту вокального твору шляхом використання сукупності вокально-виконавських навичок; відчуттям стилю виконуваного твору; художньо-виконавською культурою.

Шкала оцінювання сольного виступу здобувача вищої освіти

Бали	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
		Здобувач демонструє високий рівень володіння голосом, засвоєння

90-100	Відмінно (5)	вокально-виконавських навичок і сценічного виконання. Співає емоційно виразно, відчуває стиль творів. Високий рівень вокально-виконавської майстерності і культури.
82-89	Добре (4)	Здобувач загалом демонструє високий рівень володіння голосом, засвоєння вокально-виконавських навичок і сценічного виконання, але присутні незначні технічні недоліки у співі. Співає емоційно виразно, відчуває стиль творів. Високий рівень вокально-виконавської майстерності і культури.
74-81		Здобувач загалом демонструє високий рівень володіння голосом, засвоєння вокально-виконавських навичок і сценічного виконання, але фрагментарно присутні інтонаційні та вокально-технічні недоліки. Не вистачає переконливості у створенні образу. Має вокально-виконавську культуру.
64-73	Задовільно (3)	Здобувач демонструє задовільний рівень розвитку голосу, співацьких умінь, навичок та сценічного виконання. При виконанні творів робить інтонаційні та ритмічні помилки, втрачає кантилену. Присутні технічні недоліки – нестійка інтонація, форсування, відсутність рівності у співі. Співає неемоційно. Вокально-виконавська культура на задовільному рівні.
60-63		Здобувач демонструє задовільний рівень розвитку голосу, засвоєння вокально-виконавських навичок і сценічного виконання. Присутні недоліки у виконанні: інтонаційні та ритмічні помилки, форсування (або наспівування), відсутність кантилени протягом великого фрагменту твору, рівності звучання. Спів неемоційний. Для створення художнього образу не вистачає володіння вокально-технічними навичками. Вокально-виконавська культура на низькому рівні.
35-59	Незадовільно (2)	Засвоєння здобувачем професійних вокально-виконавських навичок і сценічного виконання, відповідно до вимог навчальної програми на незадовільному рівні. При виконанні творів робить значну кількість інтонаційних, ритмічних помилок та значні помилки в тексті. Бере дихання в середині слова, співає неемоційно. Відсутня кантилена. Відсутня вокально-виконавська культура.
1-34		Здобувач не володіє професійними навичками народного співу і сценічного виконання. При співі творів робить велику кількість інтонаційних, ритмічних та текстових помилок, не може проспівати твір з початку до кінця. Відсутня вокально-виконавська культура.

Політика щодо перескладання та оскарження оцінки: Порядок перегляду та оскарження оцінки врегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу в КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського». Переоцінка виконаних завдань можлива протягом одного тижня після отримання оцінки. Обов'язково погоджується з викладачем курсу та з дозволу навчальної частини за наявності поважних причин. Для цього здобувач освіти має подати заяву на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви завідувач кафедри протягом тижня формує комісію з переоцінки, яка проводить аналіз роботи здобувача освіти та приймає рішення. Про результат переоцінки здобувач буде повідомлений після завершення аналізу. Перескладання заліку можливе протягом одного тижня після отримання оцінки за умови подання офіційної письмової заяви на ім'я ректора.

Політика щодо академічної доброчесності. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у Положенні «Про академічну доброчесність» КЗВО КОР «Академії мистецтв імені Павла Чубинського» і є обов'язковими для виконання здобувачами вищої освіти.

Політика відвідування. Успішність досягнення мети навчальної дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» залежить від систематичності відвідування занять здобувачами вищої освіти, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у Комунальному закладі вищої освіти Київської

обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського». Пропуски занять без поважних причин неприпустимі. В разі відсутності, здобувач зобов'язаний опрацювати матеріал самостійно і представити викладачу на оцінювання результати виконаної роботи. За умови переходу на дистанційну форму навчання, здобувачі зобов'язані вчасно під'єднатись до он-лайн платформи за посиланням і виконувати весь обсяг завдань аудиторної і самостійної роботи.